

І.І. ДЕНИСКО

Національний дендрологічний парк "Софіївка" НАН України
Україна, 20300 Черкаська обл., м. Умань, вул. Київська, 12а

ТРОЯНДИ ПАТІО — СУЧАСНА САДОВА ГРУПА ТРОЯНД

Наведено історичні дані щодо походження садової групи троянд патіо, а також результати досліджень біологічних особливостей троянд цієї групи, інтродукованих до Національного дендропарку "Софіївка" НАН України. У природно-кліматичних умовах району інтродукції досліджені сорти зберігають декоративні властивості й набувають популярності як елемент садово-паркового дизайну.

Селекція троянд у наші часи розвивається, можливо, швидше, ніж селекція будь-яких інших декоративних рослин. Протягом багатьох років зусилля селекціонерів були зосереджені на отриманні чайно-гібридних троянд з великими, яскравими квітками, подібними до сорту 'Gloria Dei', або типових сортів троянд флорібунда (наприклад сорт 'Mountbatten'). Проте ХХ ст. через обмеження площі садів і парків поставило перед селекціонерами нові завдання. Традиційні сорти троянд, з огляду на досить великі розміри (100–120 см заввишки для чайно-гібридних сортів і 70–80 см для троянд флорібунда), не могли бути використані у невеликих за площею садах [7, 9]. Отже, постала проблема створення троянд, які б поєднували досконалу форму квітки з невеликим розміром, і мали вигляд щільного компактного, невисокого куща. Ці троянди можна було б можливо вирощувати на невеликих клумбах, на передньому плані бордюру або у контейнерах на внутрішньому підвір'ї будинку (ісп. patio).

Низькорослі, не більше ніж 45–50 см заввишки, сорти троянд флорібунда існують вже протягом тривалого часу. Деякі з них навіть потрапляли до списків найпопулярніших сортів: 'Meteor' (1959), 'Tip Top' (1963), 'Marlena' (1964), 'Stargazer' і 'Baby Bio' (1977). Кущі цих троянд, їхні квітки й листки є занадто великими, щоб віднести

їх до мініатюрних троянд. У групі флорібунда вони займали особливе місце, поступаючися за розмірами іншим тогочасним сортам [7, 8].

Американський селекціонер Бенджамін Дж. Вільямс, творчий доробок якого представлений здебільшого мініатюрними трояндами, 1975 р. зареєстрував сорти 'Patio Jewel', 'Patio Patty' і 'Patio Ribbon', які запропонував об'єднати у нову групу. У 1984 р. Б. Дж. Вільямс продовжив серію 'Patio', створивши сорти 'Patio Dance', 'Patio Gold' і 'Patio Snow' [7, 10].

У 1980-х роках згадані й подібні до них сорти відносили до групи троянд флорібунда, виокремлюючи їх в особливу підгрупу карликових троянд флорібунда — міні-флора, і рекомендували для насаджень на невеликих ділянках. Три роки поспіль компактні сорти троянд флорібунда отримували престижне звання "Краща троянда року": 'Gentle Touch' (1986), 'Sweet Magic' (1987), 'Sweet Dream' (1988) [8].

1999 р. за пропозицією Американської спілки виробників троянд групу міні-флора було внесено до класифікації садових троянд [7]. За офіційним визначенням, до цієї групи відносять "низькорослі троянди з квітками, зібраними у суцвіття" [5]. Троянди групи патіо мають невеликі квітки й листя і рясно цвітуть протягом тривалого часу. Різноманіття кольорів майже таке саме, як і у так званих великих троянд [5, 12].

У Європі назва "міні-флора" не прижилася. Тут цю групу троянд називають за вищезгаданою назвою серії сортів 'Patio'. Поширення нової групи троянд у Європі пов'язують, зокрема, з ім'ям ірландського селекціонера Патріка Діксона. Ним було створено серію дрібноквіткових сортів, що не перевищували 55 см заввишки ('Bright Smile', 'Buttons', 'Tear Drop' та ін.) [5, 8].

Класифікацію садових троянд протягом тривалого періоду культури цих рослин неодноразово піддавали змінам, щоб вона відповідала невпинно зростаючому світовому сортиментові. Нині Всесвітня федерація спілок виробників троянд ввела поділ сортів на 37 груп і підгруп [5]. Тим не менш, не всі фахівці, які займаються селекцією й інтродукцією троянд, приймають і використовують одні й ті самі назви садових груп (класів). Неоднаковий підхід до класифікації сортів троянд і в різних країнах. Троянди патіо представлені як окрема група у фірмових каталогах спеціалізованих господарств Великої Британії, Ірландії, Нової Зеландії [8]. Досить часто у довідниках і каталогах мініатюрні троянди і троянди патіо представляють як єдину групу (Німеччина), інколи виокремлення групи троянд патіо ігнорують, залишаючи їх як карликові сорти у складі групи троянд флорібунда (США). Так, наприклад, описи сортів 'Pink Symphony', 'Cinderella' можна зустріти у групі мініатюрних троянд [3, 10], сортів 'Piccolo', 'Bella Rosa', 'Splendid Surprise' — у групі троянд флорібунда [10, 11].

Популярність троянд патіо невпинно зростає. Провідні іноземні фахівці з інтродукції троянд вважають, що троянду патіо можна назвати найкращою дизайнерською рослиною ХХ ст. Вони також стверджують, що троянди патіо дуже стійкі до збудників захворювань, зазначаючи, що догляд за трояндами патіо не відрізняється від догляду за іншими кущовими трояндами (флорібунда, чайно-гібридні) [5, 9]. Проте у природних умовах Центральнопридніпровської височинної області Подільсько-

Придніпровського краю Лісостепу України [6], які істотно відрізняються від досить м'якого клімату Великої Британії або Франції, спостерігається враження цих троянд збудниками чорної плямистості, борошнистої роси та деяких інших захворювань, що робить обов'язковим проведення захисних заходів.

Троянди патіо високоефективні для використання у сучасному садовому дизайні. Вони призначені для декорування невеликих площ, досягають у середньому 45 см заввишки і мають такий самий діаметр куща. Висаджені на відстані близько 40 см одна від одної рослини мають опатний вигляд на невеликих рабатках. З троянд патіо вирощують невеликі барвисті живоплоти, тому їх інколи називають бордюрними трояндами. Разом з мініатюрними і ґрунтопокривними трояндами сорти патіо використовують для створення так званих міні-садів, які влаштовують на різнорівневих терасах. Їх можна використовувати як штамбову культуру (напівштамбові троянди, що мають штаб заввишки 45–60 см) [5] і на зріз для створення мініатюрних букетів і бутоньерок.

Нині у Національному дендрологічному парку "Софіївка" НАН України (НДП "Софіївка") створено колекцію троянд групи патіо.

Дослідження біологічних особливостей троянд патіо, які ми проводимо в НДП "Софіївка", мають на меті виявлення перспективних сортів, придатних для вирощування у природних умовах Центральнопридніпровської височинної області Подільсько-Придніпровського краю Лісостепу України.

Об'єкти та методи

Об'єктом дослідження є троянди 43 сортів садової групи патіо, представлених у колекції НДП "Софіївка".

Робота проводиться на основі польових досліджень на дослідно-виробничій та експозиційній ділянках НДП "Софіївка" із застосуванням загальноприйнятих методик первинного сортовивчення [2, 4].

Результати та обговорення

Спостереження, проведені протягом 2006–2009 рр., показали, що троянди, які належать до сортів групи патіо, інтродукованих в НДП "Софіївка", зберігають декоративні властивості і виявляють адаптацію до досить жорстких умов вирощування (наприклад, 2007 р. кількість атмосферних опадів становила лише 415,9 мм за норми 633 мм на рік) [1]. Результати дослідження засвідчили, що інтродуковані сорти заслуговують на увагу як елементи озеленення. Наводимо характеристику досліджуваних сортів.

'*Arrowfollies*'. Бутони яйцеподібно-загострені, темно-червоні. Квітки темно-червоні, смугасті, на сонці не вигорають, чашоподібні, махрові (27–38 пелюсток), до 5,5 см у діаметрі, незапашні, в суцвіттях до 7 квіток. Листки невеликі, складаються з 5 ясно-зелених, матових, дрібнозубчастих, загострених листочків розміром 2,6 × 3,2 см. Кущ компактний, галузистий, заввишки до 45 см. Пагони помірно колючі. Цвітіння рясне і тривале. Вражається збудниками борошнистої роси й чорної плямистості. Придатний для створення невеликих клумб, бордюрних насаджень і штамбів.

'*Buttons*'. Бутони яйцеподібні, рожеві. Квітки лососево-рожеві, келихоподібні, махрові (31–38 пелюсток), діаметром до 4,5 см, із слабким ароматом, у суцвіттях до 8 квіток. Листки складаються з 5 ясно-зелених, матових, дрібнозубчастих, загострених листочків розміром 2,8 × 3,5 см. Кущ компактний, добре облиствлений, заввишки 25–35 см. Пагони колючі. Цвітіння рясне, повторне. Інколи вражається збудниками чорної плямистості. Придатний для створення невеликих клумб, бордюрних насаджень.

'*Bright Smile*'. Бутони яйцеподібно-загострені, рожевувато-жовті. Квітки жовті з рожевим, чашоподібною форми, махрові (24–32 пелюстки), діаметром 4–5 см, помірно запашні, в суцвіттях до 7 квіток. Листки зелені, блискучі, складаються з 5 листочків розміром 2,0 × 2,5 см. Кущ компактний, галузистий, заввишки 30–40 см. Пагони колючі. Цвітіння рясне, повторне. Інколи вра-

жається збудниками чорної плямистості. Придатний для створення бордюрів.

'*Cinderella*'. Бутони овальні, ніжно-рожеві. Квітки світло-кремово-рожеві, з конічним центром, махрові (46–60 пелюсток), 3–5 см у діаметрі, з легким ароматом. Листки дрібні (листочки розміром 1,7 × 3,0 см), темні. Кущ до 30 см заввишки. Пагони без колючок. Цвітіння рясне, повторне. Стійкий проти збудників захворювань. Придатний для створення невеликих клумб, бордюрів, штамбів.

'*El Toro*'. Бутони яйцеподібні, темно-червоні. Квітки яскраво-червоні, чашоподібні, помірно махрові (24–29 пелюсток), до 7 см у діаметрі, слабко запашні, в суцвітті до 4 квіток. Листки зелені з полиском, складаються з 5 (до 7) листочків розміром 2,8 × 3,5 см. Кущ компактний, заввишки до 40 см. Пагони помірно колючі. Цвітіння помірне. Інколи вражається збудниками борошнистої роси і чорної плямистості. Придатний для створення бордюрних насаджень.

'*Hakuun*'. Бутони яйцеподібно-загострені, жовтаві. Квітки кремово-білі, чашоподібні, махрові (29–36 пелюсток), діаметром 3,0–5,5 см, незапашні, в суцвітті до 7 квіток. Листки невеликі, складаються з 5 листочків розміром 2,2 × 3,7 см, зелені з полиском, дрібнозубчасті. Кущ компактний, заввишки 25–35 см. Цвітіння повторне. Вражається збудниками чорної плямистості. Придатний для бордюрних насаджень.

'*Hobby*'. Бутони яйцеподібно-загострені, рожеві. Квітки рожеві, келихоподібні, махрові (36 пелюсток), діаметром до 3,5–5,5 см, в суцвітті до 6 квіток. Листки зелені з полиском, складаються з 5 дрібнозубчастих, загострених листочків розміром 2,5 × 3,5 см. Кущ пряморослий, заввишки 30–35 см. Цвітіння помірне. Вражається збудниками чорної плямистості, іржі троянд. Придатний для бордюрних насаджень.

'*Macarena*'. Бутони яйцеподібно-загострені, жовто-оранжеві. Квітки кремово-жовті, до краю рожевуваті, чашоподібні, махрові (29–37 пелюсток), діаметром 4–6 см, незапашні, в суцвіттях до 12 квіток. Листки

невеликі, складаються з 5 листочків розміром $2,3 \times 3,5$ см, темно-зелені, з полиском, дрібнозубчасті. Куц пряморослий, заввишки 25–35 см. Пагони слабо колючі. Цвітіння повторне. Вражається збудниками чорної плямистості. Придатний для бордюрних насаджень.

'*Maidy*'. Бутони яйцеподібно-загострені, темно-червоні. Квітки червоні, зісподу сріблясто-білі з червоною облямівкою, махрові (22–28 пелюсток), діаметром 3,5–5,0 см, незапахні. Листки зелені, матові, складаються з 5 дрібнозубчастих, загострених листочків розміром $2,8 \times 3,5$ см. Куц щільний, галузистий, до 40 см заввишки. Пагони дуже колючі. Цвітіння тривале. Стійкий до захворювань. Придатні для створення невеликих клумб, бордюрних насаджень, штаблів.

'*Milva*'. Бутони лілові. Квітки рожево-лілові, до центру світліші, махрові (35 пелюсток), з нещільним центром, діаметром 3,5–5,5 см, з легким ароматом. Листки зелені з полиском, складаються з 5 дрібнозубчастих, загострених листочків розміром 2,5–3,5 см. Куц компактний, заввишки до 40 см, помірно колючий. Цвітіння повторне. Стійкий до захворювань. Придатний для створення бордюрів.

'*Perestroika*'. Бутони круглясті, жовті. Квітки яскраво-жовті, густомахрові (до 52 пелюсток), з нещільним центром, діаметром 3,0–4,5 см, слабо запахні, у суцвітті до 5 квіток. Листки темно-зелені з полиском, складаються з 7 (5) загострених листочків розміром $1,2 \times 2,2$ см. Куц компактний, галузистий, заввишки 25–35 см. Пагони помірно колючі. Цвітіння повторне. Стійкий до захворювань. Придатний для створення невеликих клумб, бордюрних насаджень.

'*Piccolo*'. Бутони яйцеподібно-загострені, жовто-оранжеві. Квітки червоно-оранжеві, з часом вигорають до рожево-білих, келихоподібні, махрові (20–28 пелюсток), до 7,5 см у діаметрі, незапахні. Листки складаються з 5–7 темно-зелених з полиском дрібнозубчастих листочків розміром $2,8 \times 4,8$ см. Куц компактний, га-

лузистий, заввишки 35–40 (до 50) см. Пагони пряморослі, помірно колючі. Вражається збудниками чорної плямистості. Цвітіння повторне. Придатний для бордюрних насаджень.

'*Pretty Polly*'. Бутони яйцеподібно-загострені, рожеві. Квітки блідо-рожеві, чашоподібні, з нещільним центром, махрові (32 пелюстки), діаметром 3,0–4,5 см, слабо запахні, в суцвітті до 12 квіток. Листки зелені, блискучі, складаються з 5 листочків розміром $1,2 \times 2,0$ см. Куц гіллястий, розлогий, заввишки 30–45 см. Пагони помірно колючі. Стійкий до захворювань. Придатний для бордюрних насаджень, штаблів.

'*Purple Mikado*'. Бутони яйцеподібні, темно-червоні. Квітки пурпурово-рожеві, келихоподібні, махрові (24–29 пелюсток), 3,5–6 см у діаметрі, незапахні, в суцвітті до 8 квіток. Молоді листки пурпурові, з часом набувають зеленого забарвлення, блискучі, досить великі (розміром $2,4 \times 3,7$ см). Куц компактний, заввишки 35–40 см. Пагони помірно колючі. Цвітіння помірне. Вражається збудниками чорної плямистості й борошнистої роси. Придатний для створення бордюрів.

'*Red Macarena*'. Бутони яйцеподібно-загострені, темно-червоні. Квітки пурпурово-червоні, чашоподібні, махрові (30–38 пелюсток), діаметром до 7,5 см, незапахні, в суцвітті до 5 квіток. Листки складаються з 5 темно-зелених з полиском дрібнозубчастих листочків розміром $2,4 \times 4,5$ см. Куц пряморослий, заввишки до 40 см. Пагони слабо колючі. Цвітіння повторне. Вражається збудниками чорної плямистості. Придатний для бордюрних насаджень.

'*Royal Palace*'. Бутони круглясті, темно-червоні. Квітки темно-червоні, оксамитові, чашоподібні, густомахрові (до 60 пелюсток), 4–6 см у діаметрі, незапахні. Листки зелені з полиском, складаються з 5 загострених листочків розміром $2,0 \times 3,8$ см. Куц компактний, заввишки 35–40 см. Пагони помірно колючі. Цвітіння рясне, тривале, майже безперервне. Потерпає від чорної плямис-

тості. Придатний для створення невеликих клумб, бордюрів, штампів.

'*Sweet Surprise*'. Бутони яйцеподібно-загострені, рожеві. Квітки рожеві, махрові (28–35 пелюсток), діаметром до 5 см, незапашні, в суцвіттях до 5 квіток. Листки невеликі, складаються з 5 листочків розміром 2,6 × 3,1 см, ясно-зелені, шкірясті, блискучі. Куц компактний, заввишки 25–40 см. Цвітіння помірне, тривале. Вражається збудниками чорної плямистості. Придатний для створення бордюрів.

'*Sugar Baby*'. Бутони яйцеподібні, рожеві. Квітки інтенсивно рожеві, чайно-гібридної форми, махрові (24–32 пелюстки), діаметром 3,5–6,0 см, в суцвіттях до 8 квіток. Листки зелені, блискучі, складаються з 5 листочків розміром 2,2 × 4,5 см. Куц компактний, галузистий, добре облиствлений, заввишки до 40 см. Пагони помірно колючі. Цвітіння рясне, повторне. Вражається збудниками борошнистої роси й чорної плямистості. Придатний для створення бордюрів і штампів.

Висновки

Завдяки рясному та тривалому цвітінню і невеликим розмірам куща троянди садової групи патіо набувають популярності як елемент садово-паркового дизайну. У природно-кліматичних умовах Центральнопридніпровської височинної області Подільсько-Придніпровського краю Лісостепу України досліджені сорти мають високі декоративні властивості. 18 описаних вище сортів попередньо рекомендуються для вирощування.

1. *Агрометеорологічний огляд по території Черкаської області за 2007–2008 сільськогосподарський рік.* — Черкаси: Черкас. обл. центр гідрометеорології, 2008. — 34 с.

2. *Былов В.Н.* Основы сортоизучения и сортооценки декоративных растений при интродукции // Бюл. ГБС. — 1971. — Вып. 81. — С. 69–77.

3. *Дейк ван Х., Купершок М.* Розы. — М.: Лабиринт Пресс, 2003. — 144 с.

4. *Методика фенологических наблюдений в ботанических садах СССР / Под ред. П.И. Лапина.* — М.: Изд-во ГБС АН СССР, 1975. — 27 с.

5. *Метток Дж.* Энциклопедия по выращиванию роз. — М.: АРТ-родник, 2003. — 160 с.

6. *Національний атлас України.* — К.: ДНВП "Картографія", 2007. — 440 с.

7. *Писарев Е.А.* Розы: Энциклопедия. — М.: Эксмо, 2008. — 288 с.

8. *Хессайон Д.Г.* Все о розах. — М.: Кладезь, 1997. — 140 с.

9. *Jacobi K.* Roses. — Bicester: Aura Books, 2002. — 96 p.

10. *Modern Roses-12.* The comprehensive list of roses in cultivation or of historical or botanical importance. — Shreveport: The American Rose Society, 2007. — 576 p.

11. *Preesman: Catalogue 2003.* — Volendam: Drukkerij Zwarthoed, 2003. — 15 s.

12. *The American Rose Society. Encyclopedia of Roses / Ch. & B. Quest-Ritson.* — New York: DK Publishing, 2003. — 448 p.

Рекомендувала до друку О.Л. Рубцова

І.Л. Дениско

Национальный дендрологический парк "Софиевка" НАН Украины, Украина, г. Умань

РОЗЫ ПАТИО — СОВРЕМЕННАЯ САДОВАЯ ГРУППА РОЗ

Приведены исторические данные о происхождении садовой группы роз патіо, а также результаты исследований биологических особенностей роз этой группы, интродуцированных в Национальный дендропарк "Софиевка" НАН Украины. В природно-климатических условиях района интродукции исследуемые сорта сохраняют декоративные свойства и приобретают популярность как элемент садово-паркового дизайна.

I.L. Denysko

National Dendrological Park *Sofiyivka*, National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, Uman

PATIO ROSES — MODERN GARDEN CLASS OF ROSE

The historical data about origin of patio (miniflora) roses and the results of the researches on biological characteristics of the patio roses introduced in the National Dendrological Park *Sofiyivka* are cited. The cultivars under the research keep their decorative properties in the natural and climate conditions of the introduction region and acquire popularity as a component of landscape design.

ISSN 1605-6574. *Інтродукція рослин, 2010, № 2*